

A KÖZÉPISKOLAI TANTERV REVISIÓJÁRÓL.

(A vallás- és közokt. m. kir. miniszternek m. é. decz. 15-én 3887. eln. sz. a. kibocsátott rendelete az Országos Közokt. Tanács alelnökéhez.)*

Mult évi 14,459. és 14,460., s újabban f. évi 3501. eln. számú rendeleteimmel felhívtam az Országos Közoktatási Tanácsot arra, hogy a középiskolai tanterveket és utasításokat bizonyos, közelebbről is megjelölt szempontokból vizsgálja át s módosítást célzó javaslatait terjeszse előm.

E rendeleteim kibocsátása alkalmával azt a célt tartottam szem előtt, hogy addig is, míg az egész középiskolai oktatást a fennálló törvények megfelelő módosítása mellett gyökeres reformnak vehetem alá — a mi a kapcsolatos előmunkálatok és tanulmányok terjedelme miatt s a dolog természete szerint is rövid idő alatt nem történhetik meg — rendeleti jogkörömön belül pótolhassam középiskolai oktatásunknak, különösen pedig az 1883. évi és 1890. évi XXX. t. cikkeken alapuló tanterveinknek némely hiányait, s az időközben szerzett tapasztalatok felhasználásával egészíthessem ki e tanterveket több irányban, főleg pedig az általuk felkarolt művelődési anyag nemzeti tartalmának bővítése és erősítése irányában.

Mivel most az új alapon szervezett Tanács a tantervek revisióját célzó működését már megkezdte, utalni kívánok azon távolabbi célra is, mely engem a középiskolai tantervek rendeleti módosításán kívül a középoktatás terén vezérel, s melyet a közoktatási kormánynak már előbbi években megindított e nemű tárgyalásaira való tekintettel is, mint nagy előkészülettel és megfontolással elerendő végső és legfőbb céljt mindenkor szem előtt tartottam. Utalok rá mindenekelőtt azon okból, mert nem tartom kizártnak, hogy a midőn a Közoktatási Tanács a tantervek revisióját végzi, már ezen szűkebb keretben is találhat utat és módot arra, hogy egyuttal utját egyengesse a nagyobb keretben mozgó és majdan a törvényhozás hozzájárulását igénylő szerves reformnak is.

E végső cél, melyre törekszem, a társadalomra nehezedő korai pályaválasztás megszüntetésében, illetőleg a kétnemű középiskoláink által adott jogositások kiegyenlítésében tetőz.

* Több oldalról nyilvánított kívánságnak engedünk, midőn ezennel közzéteszszük e rendeletet, melyet mult füzetünk tüzetesen méltatott.

Sokkal fontosabb szellemi és gazdasági érdekekbe ütközik a jogosításoknak e különbsége, semhogy megszüntetésére törekednem nem kellene. Mivel pedig e törekvésem megvalósítása nemcsak a tanterveknek, hanem az egész szervezetnek és rendszernek módosításával jár, ezért a tulajdonképeni gyökeres reform sem valósítható meg újabbi részleges és novellaris törvényhozási intézkedésekkel, hanem egészen új középiskolai szerves törvény megalkotásával.

A végleges reform mivoltának megjelölésére más, közkeletű kifejezések helyett jellemzőbbnek vélem a középiskolai jogosítás egységének elnevezését. Habár részemről is azon meggyőződésben vagyok, hogy a nemzet vezető osztályainak úgy kell nevelődniök, hogy a művelődési anyag leglényegesebb részeiben találkozzék valamennyinek közös tudata, mind a mellett ezen anyag valamennyi részének teljes egyenlőségét, vagyis, gyakorlati kifejezéssel élve, valamennyi középiskola tantervének és berendezésének teljesen egyforma szabályozását nem tartom mulhatatlanul szükségesnek a főiskolára való belépést biztosító egyforma jogosítás kimondásához. Ellenkezőleg az a nézetem, hogy a szükség-szerű közösség mellett a helyi viszonyok és körülmények szerint lehető változatosság uralkodjék a középiskolák berendezésében. Oly helyen, a hol csak egy középiskola van, a tanulók egyéni hajlamainak érvényesülésére több irányban kell módot adni; a hol két vagy három vagy több középiskola áll fenn, egyikben pl. a görög nyelv, másikban a francia vagy más élő nyelv, a harmadikban más, eshetőleg természettudományi tárgyak volnának taníthatók, úgy azonban, hogy a mindnyájában egyaránt közös tananyagnak elhatározó sulyánál fogva bármelyik iránynak követése mellett fenmaradjon valamennyi főiskolára való belépés jogsultsága. E szerint én a reformot a jogosítás egységének gyakorlati álláspontjáról tekintem, mely megtűri a tanulmányok egy részében a szabadabb mozgást is.

Középköztatásunknak ilyenmő berendezése egészen új alaptörvényt, ezen alaptörvénynek előkészítése pedig valószínűen hosszabb időt kíván. Ez az oka annak, hogy egyelőre csak az ideiglenes szükséglet kielégítéséről, jelesül a tantervek módosításáról kívántam gondoskodni az eddigi törvényes keretben, a mi azonban nem zárja ki azt, hogy a tantervek revisiójával megbizott és most már újonnan szervezett Tanács a jelzettem távolabbi feladatot is tanulmány tárgyává ne tegye.

Ezért felhivom a Közoktatási Tanácsot, hogy a középiskolai tanterveknek a jelenlegi törvények keretében leendő revisiója mellett foglalkozzék középköztatásunk majdani teljes reformjának a törvényhozás hozzájárulásával megoldandó kérdéseivel is, a mennyire az első sorban célul tűzött egyéb kérdések és munkálatok (tanterv-revisio, osztatlan

népiskola tanterve, tanítóképzőintézeti módszeres utasítások, polgári iskola reformja) megengedik.

Egyébiránt tekintettel a megjelölt nagyobb feladat megoldásához szükséges hosszabb időre, nem ellenzem, hogy a Tanács a két középiskolai törvény közül azt, mely a f. évi november hó 11-én 226. sz. a. kelt felterjesztésből kitetszőleg a tantervek revisiójánál nagy nehézségeket okoz, az utóbbival kapcsolatba hozva, már most vagylagos javaslatot tegyen, olyképen, hogy a törvények keretén belől készitendő tantervi javaslat mellett összehasonlítóképp, az 1890. évi XXX. t.-czikk korlátainak mellőzését feltételező tantervi javaslatot is készítsen a gymnasiumok számára; mert ha e két rendbeli concret javaslat egybevetéséből minden kétséget kizárólag meggyőződném arról, hogy a most idézett törvényczikk már az egyszerű tantervrevisiónak is teljességgel le nem győzhető akadályokat gördít utjába, a fent érintett gyökeres reform eszközlése előtt is rá fogok lépni az 1890. évi XXX. t.-czikk módosításának, mint részleges törvényhozási intézkedésnek utjára.

Budapest, 1896 decz. 15.

WLASSICS GYULA.

IRODALOM.

A magyar irodalom kis-tükre. Irta: *Beöthy Zsolt*. Budapest (Athenæum) 1896. 183 l. Ára 1 ft 60 kr.

E kis könyv, melynek szükségét legjobban bizonyítja az, hogy egy pár hét alatt új kiadásban kellett közrebocsátani, az érdemekben gazdag szerző amaz előadásainak vezérfonala, melyeket a millennium alkalmából a budapesti egyetemen tartott. «Vázlatát óhajtottam adni — úgymond — legszorosabb értelemben vett nemzeti irodalmunk fejlődésének, legfőképp magyarságának szempontjából, mely nemcsak alkalomszerűnek, hanem tanulságosnak is látszott előttem». Arra, hogy szellemi életünk fejlődéséről való felfogását elméletileg bővebben kifejtse, a mint azt évek során át tartott irodalom-elméleti collegiumaiban s több nyilvános előadásában szóval megtette, most egyelőre nem vállalkozhatott. Egyelőre ebben a «szerény vázlatban» akarta némi nyomukat hagyni, melyet szeretettel ajánl tanítványainak. Ezt a tájékoztatást nyújtja a kis előszó. Következik 24 fejezet, a melyekben a szerző, irodalomtörténetünk egyik legalaposabb ismerője és legszellemesebb ismertetője, áttekint a magyar irodalom történetén és a szoros értelemben vett részletek — életrajzi adatok, bibliographia stb. — mellőzésével egy igazán élvezetes és mindenek fölött tanulságos előadásban jellemzi ne-